

■ Ἀπὸ τὸ Ἀγιολόγιο τῆς Ρωσίας

Ὁ Ὅσιος Θεόδωρος τοῦ Σαναξάρ

† 19 Φεβρουαρίου 1791

(Ἐορτάζεται ἐπίσης καὶ 4η Μαρτίου, 21η Ἀπριλίου καὶ 4η Μαΐου)

Ὁ Ὅσιος πατὴρ ἡμῶν Θεόδωρος (Οὔσακῶφ) μνημονεύεται λόγῳ τῶν ἀσυνηθίστων συνθηκῶν τοῦ βίου αὐτοῦ, ὡς καὶ γιὰ τὴν πνευματικὴ δύναμι καὶ ἐξαιρετικὴ σοφία, μὲ τις ὁποῖες –σὲ ἐποχὴ γενικῆς παρακμῆς καὶ ὑφέσεως τοῦ Μοναχισμοῦ στὴν Ρωσία– κατάρθωσε νὰ ἀνανεώσῃ καὶ στερεώσῃ δύο γνωστὰς Ἱερὰς Μονές: τὸ ἀνδρικό Ἡσυχαστήριον Σαναξάρ καὶ τὴν Γυναικεῖαν Μονὴν τοῦ Ὁσίου Ἀλεξίου στὴν πόλιν Ἀρζαμάς.

Ὁ π. Θεόδωρος ἦτο υἱὸς τῶν πλουσίων καὶ ἐπισήμων εὐγενῶν Οὔσακῶφ. Ἐγεννήθη τὸ ἔτος 1718 στὴν ἐξοχικὴ κατοικία τους καὶ στὸ ἅγιον Βάπτισμα ἔλαβε τὸ ὄνομα Ἰωάννης.

Ἄν γνωρίζουμε πολλὰ γιὰ τὰ πρῶτα χρόνια τοῦ βίου του. **Π**ιθανὸν ἔλαβε τὴν μόρφωσιν τῶν παιδιῶν τῆς ἀριστοκρατίας τῆς ἐποχῆς. **Κ**ατὰ τὸ τότε ἔθος, ἐστάλη στὴν Ἁγία Πετρούπολιν γιὰ στρατιωτικὴν σταδιοδρομίαν καὶ διορίσθη στὸ Σύνταγμα Πρεομπραζένσκου, δηλαδὴ τῆς Μεταμορφώσεως, τὸ παλαιότερον τῆς Αὐτοκρατορικῆς Φρουρᾶς, σὲ σύντομον δὲ χρονικὸν διάστημα γρήγορα ἔλαβε τὸν βαθμὸν τοῦ Λοχία.

Ἦταν εἴκοσι ἐτῶν, ὅταν τὴν ἀμέριμνη ζωὴν στὴν πρωτεύουσα καὶ τὴν ἐλεύθερον συναναστροφὴν μὲ τοὺς νέους Ἀξιωματικούς διέκοψε ἓνα γεγονός, τὸ ὁποῖον ἄλλαξε τελείως τὴν ζωὴν του. **Σ**ὲ μία διασκέδασι μὲ τοὺς φίλους του, ἔξαφνα ἓνας νεαρὸς σύντροφος ἔπεσε κάτω καὶ ἀπέθανε ἐπὶ τόπου. **Υ**πάρχει πιθανότης, ὅτι πρόκειται περὶ τοῦ θανάτου τοῦ συζύ-

γου της Όσιας Ξένης της Πετροπούλεως. **Α**ν τούτο ισχύη, τότε ὁ ἀναπάντεχος θάνατος τοῦ ψάλτου τῆς Αὐλῆς, τοῦ Συνταγματάρχου Ἀνδρέου Θεοδώροβιτς Πετρώφ, ἔγινε ἀφορμὴ νὰ φθάσουν δύο ψυχῆς στὴν ἀγιότητα.

Ο αἰφνίδιος θάνατος τοῦ φίλου του ἄνοιξε τὰ μάτια τοῦ νεαροῦ Οὐσακώφ στὴν ματαιότητα καὶ ἀστάθεια τῆς λεγομένης εὐτυχίας τοῦ κόσμου τούτου. **Ἔ**λαβε τὴν μεγάλη ἀπόφασι νὰ τὰ ἀφήσῃ ὅλα, νὰ φύγῃ κρυφὰ καὶ μακριὰ, καὶ νὰ σωθῇ.

Δὲν καθυστέρησε· ἔλαβε ἄδεια διήθεν νὰ ἐπισκεφθῇ τοὺς γονεῖς του καὶ ἀπεχώρησε μαζί μὲ ἕναν ὑπῆρέτη. **Σ**τὸν

δρόμο, ἀπέστειλε τὸν ὑπῆρέτη του πίσω στὴν Πετρούπολι, ἐνδύθηκε τὰ κουρέλια ἐνὸς πτωχοῦ καὶ πεζοπόρησε στὰ ἀπέραντα δάση τοῦ βορρᾶ, κατὰ τὶς ὄχθες τοῦ ποταμοῦ Βόρειας Δβίνας. **Ἐ**γκαταστάθηκε σὲ μία ἐγκαταλελειμμένη καλύβα καὶ ἔβαλε ἀρχὴ μιᾶς ζωῆς αὐστηρᾶς ἀσκήσεως ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ. **Τ**ρία ἔτη ἔμεινε ἐκεῖ ὡς ἐγκλειστος. **Τ**ὰ ἀναγκαῖα πρὸς τὸ ζῆν ἐλάμβανε ἀπὸ τοὺς ἀγρότες τοῦ τόπου.

Μετὰ τὴν μεταρρύθμισι τοῦ Μεγάλου Πέτρου (1725), ἡ ζωὴ τῶν ἐρημιτῶν καὶ ἀναχωρητῶν ἦταν ἀπαγορευμένη· οἱ Μοναχοὶ ἔπρεπε νὰ μείνουν μέσα στὰ ἀναγνωρισμένα Μοναστήρια. **Ο** νέος ἀναχωρητὴς ὑπέφερε πολλοὺς ἐξευτιλισμούς, ἀκόμη καὶ κτυπήματα, ὅταν ἐρχόταν στὸ χωριὸ νὰ ζητήσῃ τὰ ἀναγκαῖα. **Ἀ**πεφάσισε, λοιπόν, νὰ μεταβῇ στὸ Μοναστήρι τοῦ Πλοσάνσκ τῆς ἐπαρχίας Ὀρλώφ.

Ο ἄγνωστος ζητιάνος δὲν εἶχε χαρτιὰ ταυτότητος· γιὰ τὸν λόγο αὐτό, ὁ Ἠγούμενος ἀρχικῶς δὲν ἤθελε νὰ τὸν δεχθῇ. **Ἐ**πὶ τέλους, ὑπεχώρησε καί, γιὰ νὰ τὸν δοκιμάσῃ, τοῦ εἶπε νὰ διαβάσῃ τὸ Ψαλτήρι. **Ἀ**πὸ τὸν τρόπο τῆς ἀναγνώσεως, ὁ Ἠγούμενος κατάλαβε ὅτι ἦταν ἄνθρωπος τῆς ἀριστοκρατίας. **Π**ρὸς ἀποφυγὴν δυσάρεστων ἐμπλοκῶν, τοῦ ἔδωσε τότε ἕνα ἀπομονωμένο κελλι στὸ δάσος. **Ἐ**κεῖ, μετὰ ἀπὸ κάποιον διάστημα, μία κρατικὴ ὁμάδα ἀναζητήσεως ἀνεκάλυψε τὸν Οὐσακώφ, ὁ ὁποῖος δὲν ἐδίστασε νὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι εἶχε δραπετεύσει ἀπὸ τὸ Σύνταγμα Πρεομπραζένσκυ τῆς Φρουρᾶς. **Τ**ὸν ἔστειλαν τότε στὴν πρωτεύουσα γιὰ προσωπικὴ ἀνάκρισι ἐνώπιον τῆς Αὐτοκράτειρας Ἐλισάβετ (1741-1761).

* * *

Στὰ Ἀνάκτορα συγκενθρώθηκαν οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς Φρουρᾶς, πρῶην σύντροφοι τοῦ Οὐσακώφ· μὲ περιέργια παρετήρησαν τὸν σκελετω-

μένο και ώχρὸ ἐρημίτη μὲ τρίχινο ἔνδυμα καὶ μὲ δυσκολία ἀνεγνώρισαν τὸν κάποτε λαμπρὸ ἀριστοκράτη φίλο τους, ὁ ὁποῖος εἶχε ἐξαφανισθῆ μυστηριωδῶς πρὶν ἀπὸ ἕξι χρόνια.

Ἄν ἡ φυγὴ του εἶχε συμβῆ ὀλίγα χρόνια νωρίτερα, κατὰ τὴν σκληρὴ ἐπικράτεια τῶν προηγούμενων διαδόχων τοῦ Μεγάλου Πέτρου, πολλὰ δεινὰ θὰ περίμεναν τὸν λιποτάκτη Οὐσακῶφ. **Ἡ** Αὐτοκράτειρα Ἐλισάβετ, θυγάτηρ τοῦ Πέτρου, ὅμως, ἦταν συμπαθητικὴ, εὐλαβὴς, φιλομόναχος καὶ προστάτιδα τῶν ἀναχωρητῶν. **Παραδείγματος** χάριν, ὅταν ἐπισκέφθηκε τὸν Κίεβο, ἡ Αὐτοκράτειρα Ἐλισάβετ ζήτησε νὰ συναντήσῃ τὸν ἐγκλειστο σπηλαιώτη, τὸν Ὅσιο Δοσίθεο (ὁ ὁποῖος ἦταν στὴν πραγματικότητα γυναίκα, **βλ. ἐδῶ**) καὶ ἔδωσε ἐντολὴ γιὰ τὴν μοναχικὴ κουρὰ του.

Ἡ Αὐτοκράτειρα ἐρώτησε τὸν Οὐσακῶφ: **«Γιατί** ἔφυγες ἀπὸ τὴν Φρουρά μου;».

«Γιὰ τὴν σωτηρία τῆς ψυχῆς μου, Μεγαλειοτάτη», ἀπήντησε.

«Σὲ συγχωρῶ καὶ σοῦ χαρίζω τὸν προηγούμενο βαθμὸ τοῦ Λοχία».

«Μεγαλειοτάτη, θέλω νὰ μείνω Μοναχὸς μέχρι τέλους. **Δὲν** θέλω τὴν κοσμικὴ ζωὴ καὶ τὸν προηγούμενο βαθμὸ. **Σ'** ἕναν νεαρό, ὁ ὁποῖος δὲν ἔχει δοκιμασθῆ ἂν κἀνὴ γιὰ μοναχὸς ἢ ὄχι, δὲν θὰ εἶχατε δώση ἄδεια νὰ μονάσῃ. **Γι'** αὐτὸ τὸν λόγο δραπέτευσα κρυφίως. **Τώρα** ἔχω δοκιμάσει τὸν ἑαυτὸ μου καὶ παρακαλῶ τὴν Μεγαλειότητά Σας νὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ ἀποθάνω Μοναχός».

Ἡ Αὐτοκράτειρα ἐδέχθη τὴν αἴτησί του αὐτὴ καὶ ἔδωσε ἐντολὴ νὰ ἐνταχθῆ στὴν Λαύρα τοῦ Ἁγίου Ἀλεξάνδρου Νέβσκυ στὴν Ἁγία Πετρούπολι. **Μετὰ** ἀπὸ τρία ἔτη δοκιμασίας, τὴν 19ην Σεπτεμβρίου τοῦ 1747, ὁ 29ετὴς Ἰωάννης Οὐσακῶφ ἐκάρη Μοναχὸς παρουσίᾳ τῆς Αὐτοκράτειρας, καὶ ἔλαβε τὸ μοναχικὸ ὄνομα Θεόδωρος.

Στὴν Λαύρα, ὁ Μοναχὸς Θεόδωρος συνέχιζε τὴν αὐστηρὴ ἀσκητικὴ ζωὴ του, γιὰ νὰ καθάρισῃ τὴν ψυχὴ του ἀπὸ τὰ πάθη. **Καὶ** ἡ Αὐτοκράτειρα συνέχιζε νὰ δείχνῃ τὸ ἐνδιαφέρον της: ὅταν ἐπισκέφθηκε τὴν Λαύρα, ζήτησε νὰ τὸν συνάντησῃ καὶ τὸν ἐρώτησε ἂν εἶναι καλὰ, ἂν ἴσως ἔχῃ κανένα παράπονο. **Ὁ** διάδοχός της, ὁ Αὐτοκράτωρ Πέτρος Γ' (1761-1762), ἔλεγε ὅτι στὴν Λαύρα τοῦ Νέβσκυ ὑπάρχει ἕνας ἀσυνήθιστος Μοναχός, ὁ Οὐσακῶφ, τὸν ὁποῖον τιμᾷ γιὰ τὴν εὐλάβεια καὶ ταπείνωσί του καὶ διότι, λόγῳ τῆς ἀσκήσεως, ἔχει μία μορφὴ διαφορετικὴ ἀπὸ τοὺς ἄλλους Μοναχοὺς.

Πολλοί πιστοί τῆς Πετροπούλεως ἄρχισαν νὰ ζητοῦν πνευματικὲς συμβουλὲς ἀπὸ τὸν Μοναχὸ Θεόδωρο· ἐκεῖνος τοὺς πληροφοροῦσε, ὅτι στὴν Λαύρα ὑπάρχουν πολλοὶ μορφωμένοι Πατέρες, στοὺς ὁποίους θὰ ἔπρεπε νὰ στρέφονται, διότι ὁ ἴδιος ἦταν ἀρχάριος καὶ ἀπαίδευτος. **Οἱ πιστοί**, ὅμως, ζητοῦσαν πνευματικὴ πείρα καὶ ὄχι μὴ μορφωσι καὶ ἐπέμεναν νὰ συμβουλευῶνται ἀπὸ τὸν Μοναχὸ Θεόδωρο. **Ἦταν** ἄνθρωποι ὅλων τῶν τάξεων τῆς κοινωνίας, ἀκόμη καὶ Ἀξιωματοῦχοι τῆς Αὐλῆς, πρώην σύντροφοί του ἀπὸ τὴν Φρουρά.

Στὰ πρόσωπα, τὰ ὁποῖα ζητοῦσαν πνευματικὴ βοήθεια, ὁ Γέρων Θεόδωρος προσπαθοῦσε νὰ καλλιεργήσῃ εἰρήνη, σεβασμὸ στὴν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας, τήρησι τῶν Νηστειῶν καὶ ἀποχή ἀπὸ τὴν πολυτέλεια. **Κατὰ** τὶς ἡμέρες τῶν μεγάλων Ἑορτῶν, ὠργάνωναν συνάξεις, ὅπου μελετοῦσαν ἀπὸ κοινοῦ ἁγιοπατερικὰ συγγράμματα.

Ἡ εὐλάβεια τῶν πιστῶν πρὸς τὸν Γέροντα Θεόδωρο ἤγειρε ὅμως τὸν φθόνον κάποιων πατέρων τῆς Λαύρας, οἱ ὁποῖοι ἔστειλαν ἀναφορὰ στὴν Μητρόπολι, ὅτι ὁ Θεόδωρος δημιουργεῖ ἀταξίες στὴν Ἀδελφότητα. **Ἡ** ἔρευνα ἀπέδειξε, ὅτι ὁ Θεόδωρος ἔκανε θεάρεστο ἔργο καὶ τὸν προέτρεψαν νὰ τὸ συνεχίσῃ. **Ὁ** φθόνος καὶ ἡ ζήλεια ὅμως δὲν ὑπεχώρησαν. **Ἀ**κολουθῶν τότε τὰ λόγια τοῦ Κυρίου: «ὅταν διώκωσιν ὑμᾶς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ φεύγετε εἰς τὴν ἄλλην» (Μαθ. ι' 23), τὸ 1757, ὁ Γέρων Θεόδωρος ζήτησε ἄδεια νὰ μετακομίσῃ στὸ Ἐρημητήριον τοῦ Σάρωφ. **Ἡ** αἴτησις ἐνεκρίθη ἀπὸ τὶς Ἀρχές, καὶ μαζί μὲ μερικὰ πνευματικὰ τέκνα, ὁ Θεόδωρος ἀνεχώρησε ἀπὸ τὴν πρωτεύουσα.

Στὴν μακρινὴ ἐπαρχία, στὰ σύνορα τῶν ἐπαρχιῶν Νιζνι-Νόβγοροντ καὶ Ταμπόφ, ὁ Γέρων Θεόδωρος ἐγκατέστησε τὶς μαθήτριές του στὴν πόλι Ἀρζαμάς, πρῶτα σὲ μία Γυναικεῖα Μονή, ἔπειτα δέ, σύμφωνα μὲ τὴν αἴτησί του, στὴν ἐγκαταλελειμμένη Ἱερὰ Μονή τοῦ Ὁσίου Ἀλεξίου τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ. **Ὁ** ἴδιος, μὲ τοὺς μαθητές του, ἔγιναν δεκτοὶ στὸ Ἐρημητήριον τοῦ Σάρωφ, τὸ ὁποῖο ἄρχισε τότε νὰ προσελκύη τὴν προσοχὴ καὶ ἐκτίμησι πολλῶν, λόγω τῆς αὐστηρῆς πολιτείας καὶ ὑψηλῆς πνευματικῆς ζωῆς τῆς Ἀδελφότητος.

* * *

Στὴν περιοχὴ αὐτὴ, μακρὰ ἀπὸ τὰ κέντρα πολιτισμοῦ, κατοικοῦσαν πολλοὶ σχισματικοί, οἱ λεγόμενοι *παλαιόπιστοι*. **Αὐτοὶ** θεωροῦσαν, ὅτι ἡ ἐπίσημη Ἐκκλησία στὴν Ρωσία εἶχε ἐκπέσει ἀπὸ τὴν Ὁρθοδοξία σὲ νεωτερισμοὺς καὶ μεταρρυθμίσεις, ἰδιαίτερα μετὰ τὴν Σύνοδο τῆς Μόσχας τοῦ 1666. **Οἱ** πλεον ἄκραῖοι ἐπίστευαν, ὅτι ὁ ἀντίχριστος ἤδη βασιλεύει στὴν Ρωσία· μερικοὶ δὲ ἔφθασαν στὸ σημεῖο νὰ πραγματοποιήσουν μαζικὲς αὐτοκτονίες. **Οἱ** σχισματικοὶ αὐτοὶ δημιουργοῦσαν προβλήματα ὄχι μόνο στὴν Ἐκκλησία, ἀλλὰ καὶ στὸ Κράτος.

Στὰ τέλη τοῦ ΙΖ' αἰ., ὁ Ἱερομόναχος Ἰσαάκιος, ἠγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου στὴν πόλι Ἀρζαμάς, ἔγινε συνασκητῆς δύο ἐρημιτῶν, τῶν Θεοδοσίου καὶ Γερασίμου, οἱ ὁποῖοι ἀσκήτευαν ἀπομονωμένοι στὰ δάση. **Οἱ** ἐρημίτες ἔπειτα ἀπεχώρησαν· τότε ὁ π. Ἰσαάκιος ἔδωκε παραίτησιν ἀπὸ τὴν ἡγουμενίαν καὶ ἵδρυσε στὸ τόπο αὐτὸ τὸ Ἐρημητήριο τοῦ Σάρωφ.

Τὸ Ἐρημητήριο τοῦ Σάρωφ, φωτογραφία ἀρχῆς τοῦ Κ' αἰ.

Τὸ Ἐρημητήριο τοῦ Σάρωφ ἰδρύθηκε ἐπίσημως κατὰ τὸ ἔτος 1705 μὲ ἰδιαίτερος αὐστηρὸ κοινοβιακὸ τυπικὸ, πρὸς ἀπόδειξιν στοὺς σχισματικούς, ὅτι ὁ Μοναχισμὸς τῆς ρωσικῆς Ἐκκλησίας βιώνει τὶς ἀγιοπατερικὲς καὶ ἀσκητικὲς παραδόσεις τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τοῦ Ἠσυχασμοῦ. **Ο** π. Ἰσαάκιος προσεῖλκυσε ἀρκετοὺς *παιλοπίστους*, ἀκόμη καὶ μοναστικὲς κοινότητές τους, στὴν Ὁρθόδοξο Ἐκκλησία.

Λόγω τῆς πνευματικῆς χαλαρώσεως καὶ τῆς ὑλικῆς πολυτέλειας σὲ πολλὰ μεγάλα Μοναστήρια, ἀλλὰ καὶ τῶν μεταρρυθμίσεων καὶ τῆς καταπίεσεως τοῦ Μοναχισμοῦ ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Πέτρου καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ, ὑπῆρχε τότε γενικὴ παρακμὴ τοῦ Μοναχισμοῦ στὴν Ρωσία. **Ἡ** ἵδρυσις τοῦ Ἐρημητηρίου τοῦ Σάρωφ μὲ τὴν συμπαράστασι τῶν Ἀρχῶν τῆς ἐποχῆς αὐτῆς ἦταν σχεδὸν μοναδικὴ ἐξαιρέσις ἢ μᾶλλον θαῦμα.

Τὸ 1731, ὁ π. Ἰσαάκιος παρέδωσε τὴν ἡγουμενία σὲ ἓναν μαθητὴ του καὶ ἔλαβε τὸ Μέγα Ἀγγελικὸ Σχῆμα μὲ τὸ ὄνομα Ἰωάννης. **Μ**ετὰ ἀπὸ δύο χρόνια, οἱ συκοφαντίες τῶν σχισματικῶν ἐνέπλεξαν τὸν ἡσυχάζοντα π. Ἰωάννη σὲ πολιτικὲς συνωμοσίες. **Ο** Κτήτωρ τοῦ Σάρωφ συνελήφθη καὶ τελείωσε τὴν ἐπίγειο ζωὴ του στὶς φυλακὲς τῆς Πετρούπολεως τὴν 4ῃ Ἰουλίου 1737.

Ομοῦ μὲ τὸν π. Ἰωάννη, συνελήφθη καὶ ὁ Ἱερομόναχος Ἐφραὶμ, ὁ ὁποῖος πέρασε 16 χρόνια σὲ φυλακὲς καὶ ἐξορίες – ἄνευ γογγυσμῶν, μὲ ταπεινώσι, ὑπομονή, εὐχαριστία καὶ ἐμπιστοσύνη στὴν Πρόνοια τοῦ Θεοῦ. **Τὸ** 1755, ὁ ἐντελῶς ἄδικα καταδικασμένος π. Ἐφραὶμ ἀθωώθηκε ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Σύνοδο τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐπέστρεψε στὴν μετάνοιά του στὸ Σάρωφ. **Τὸ** 1758, ὁ ἀνεξίκακος, φιλόπτωχος, ἐραστὴς τῆς ἡσυχίας καὶ ἐσωτερικῆς ἀσκήσεως π. Ἐφραὶμ ἐξελέγη Προϊστάμενος ἀπὸ τὴν Ἀδελφότητα καὶ ἐφρόντισε τόσο γιὰ τὴν ἐσωτερικὴ, ὅσο καὶ γιὰ τὴν ἐξωτερικὴ εὐταξία τῶν Μοναχῶν. **Τ**ὰ κελλιά τῶν Ἀδελφῶν ἦταν ἀπομονωμένα τὸ ἓνα ἀπὸ τὸ ἄλλο, χάριν περισσοτέρας σιωπῆς· στὰ δάση γύρωθεν τοῦ Ἐρημητηρίου ἀσκήτευαν ἐρημίτες, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ

ὁ Ὅσιος Ναζάριος, ἔπειτα Ἡγούμενος τοῦ Βαλαάμ. **Τ**οὺς Κανονισμοὺς τοῦ Κοινοβίου τηροῦσαν αὐστηρά· τὸ Ἐρημητήριον δὲν εἶχε χωριά οὔτε ἀγροὺς μὲ λαϊκοὺς ἐργάτας· τὸ συντηροῦσαν οἱ κόποι καὶ ἡ ἐργασία τῶν Ἀδελφῶν.

* * *

Στὸ Σάρωφ, ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν τοῦ Γέροντος Θεοδώρου ὄλο καὶ ἠϋξάνετο· διὰ τοῦτο, μετὰ ἀπὸ δύο χρόνια, ὁ Γέροντας ἐζήτησε νὰ ἀναλάβῃ τὸ ἐγκαταλειμμένον μετόχιον τοῦ Σάρωφ, τὸ Ἐρημητήριον Σαναζάρ. **Ἡ** ὠραιότητα τοῦ τόπου, ἔναντι τοῦ νησιοῦ Σαναζάρ στὶς ὄχθες τοῦ ποταμοῦ Μόκσι, ἰδιατέρως δὲ ἡ ἀπομόνωσις καὶ ἡσυχία, κέρδισαν τὴν ἀγάπην τοῦ Γέροντος καὶ τῶν μαθητῶν του. **Κ**ατὰ τὸ ἔτος 1759, ὁ Θεόδωρος καὶ ἡ συνοδία του ἐγκαταστάθηκαν στὸ ἐγκαταλείμμενον ἐρημητήριον αὐτό, ἀφιερωμένον στὸ Γενέθλιον τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου.

Τὸ Ἐρημητήριον τοῦ Σαναζάρ ἰδρύθηκε κατὰ τὸ ἔτος 1659. **Ὁ** Κτήτωρ, ὁ Ἡγούμενος Θεοδοσίος, ἐστάλη ὡς ἱεραπόστολος πρὸς τοὺς εἰδωλολάτρεις τῆς Σιβηρίας τὸ 1681. **Τ**ὸ ἐρημητήριον, ἐν συνεχείᾳ, ἔφθασε σὲ μεγάλη πτωχεία καὶ τὸ 1753 ἔγινε Μετόχιον τοῦ Σάρωφ. **Ὅ**ταν τὸ ἀνέλαβε ὁ Θεόδωρος εἶχε ἀπομείνει σχεδὸν ἐρείπιον. **Δ**ιεσώζετο μόνον ὁ παλαιὸς ξύλινος Ναὸς τῆς Γεννήσεως τῆς Θεοτόκου· τὰ ἄλλα ξύλινα κτήρια καὶ ὁ φράκτης ἦσαν χαλασμένα.

Ὁ Γέρον Θεόδωρος ἀνενέωσε ὄλο τὸ συγκρότημα, μαζί μὲ τὰ χωράφια καὶ τὶς ἰχθυοκαλλιέργειες τοῦ Ἐρημητηρίου, μὲ τὴν ὑποστήριξιν πιστῶν τῆς Πετροπόλεως. **Ἐ**πέμεινε, ὅμως, νὰ εἶναι ὄλα πτωχὰ καὶ ἀπλά, καὶ κοινὰ γιὰ τὴν Ἀδελφότητα. **Π**αρὰ τὶς ἀντιρρήσεις του, ὁ Γέροντας ἐχειροτονήθη Ἱερομόναχος ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου τῆς Ἐπαρχίας καὶ διωρίσθη Προϊστάμενος τοῦ Ἐρημητηρίου τὴν 13ην Δεκεμβρίου 1762. **Τ**ὸ ἐπόμενο ἔτος, ὁ π. Θεόδωρος κατῴρθωσε νὰ λάβῃ ἀπὸ τὴν Αὐτοκράτειρα Αἰκατερίνη τὴν ἄδεια γιὰ τὴν μοναχικὴν κουρὰ δώδεκα μαθητῶν αὐτοῦ, ἀποστράτων τῆς Φρουρᾶς. **Ἀ**ργότερα, ἔκτισαν διάφορον πέτρινον Καθολικόν.

Τὸ 1764, ἡ Αὐτοκράτειρα Αἰκατερίνη Β΄ προέβη στὴν δήμευσιν τῆς περιουσίας ὄλων τῶν Μοναστηριῶν στὴν Ρωσία καὶ στὴν ἀναδιοργάνωσιν αὐτῶν ἀπὸ τὸ Κράτος, τὸ ὁποῖον ἀνέλαβε τὴν συντήρησιν 161 ἀνδρῶν καὶ 39 γυναικείων Ἱερῶν Μονῶν.

Τὰ ὑπόλοιπα ἀπὸ τὰ τότε 954 Μοναστήρια στὴν Ρωσία ἔμειναν χωρὶς μέσα ἐπιβιώσεως· τὰ περισσότερα ἔκλεισαν ἢ μεταστράφηκαν σὲ ἐνοριακοὺς Ναοὺς. **Ἐ**τσι, ὡς ἀποτέλεσμα τῆς ὑπογραφῆς μιᾶς γυναικός, τὰ δύο τρίτα τῶν Ἱερῶν Μονῶν τῆς Ρωσικῆς Αὐτοκρατορίας ἐξαφανίσθησαν.

Ἡ Ἱερὰ Μονὴ Γεννήσεως τῆς Θεοτόκου, Σαναζάρ.

Μὲ τὴν μεταρρῦθμισι αὐτῆ, ἀπεφασίσθη νὰ κλείσῃ καὶ τὸ Ἑρημητήριον Σαναζάρ. **Ὁ** π. Θεόδωρος, ὅμως, εἶχε δυνατοὺς προστάτες ὄχι μόνον στὴν πρωτεύουσα, ἀλλὰ καὶ στὸν Οὐρανὸ· μὲ τὴν μεσολάβησι αὐτῶν, τὸ Σαναζάρ ὠρίσθηκε ὡς κοινοβιακὸ ἀνδρῶο Μοναστήρι, χωρὶς ἐνίσχυσι τοῦ Κράτους· ὁ π. Θεόδωρος ἔλαβε τότε τὸ ὄφφίκιο τοῦ Ἡγουμένου.

* * *

Ὡς λειτουργὸς ὁ π. Θεόδωρος ἦταν εὐλαβέστατος· ἔλαμπε τὴν ὥρα τῆς Θείας Λειτουργίας· ἔπειτα, καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν, ἐβίωνε μία ἐξαιρετικὴ χαρὰ, ἡ ὁποία ἐφαίνετο στὸ πρόσωπό του. **Ὡς** Ἡγούμενος, ἦταν αὐστηρὸς, ἀλλὰ μὲ πολλὴ διάκρισι καὶ σύνεσι. **Ὁ** π. Θεόδωρος ἔβαλε τὸ πιὸ ἰσχυρὸ θεμέλιο στὴν Ἀδελφότητα: τὴν πνευματικὴ ὁδήγησι τοῦ Γέροντος καὶ ἐξομολόγησι τῶν λογισμῶν. **Ὅ**ποιος ἐπολεμεῖτο ἀπὸ λογισμοὺς, ἡμέρα ἢ νύκτα, εἶχε τὴν δυνατότητα νὰ τρέχῃ ἀμέσως στὸν Γέροντα. **Ὁ** π. Θεόδωρος τὸν ἄκουγε μὲ προσοχή, τοῦ ἔκανε τίς κατάλληλες νουθεσίες καὶ δὲν ἄφηγε τὸν Ἀδελφὸ νὰ φύγῃ μέχρι νὰ διαπιστώσῃ ὅτι εἶχε εἰρηνεύσει. **Ὁ** Γέροντας ἐδίδασκε τὴν Ἀδελφότητα καὶ μεμονωμένα, τὸν καθένα χωριστά, καὶ στὴν κοινὴ Τράπεζα, ὅπου ἐξηγοῦσε τὴν ἀπαραίτητη ἀνάγκη νὰ ἔχῃ κανεὶς πνευματικὸ ὁδηγόν.

Ἡ Ἀδελφότης ἀφιέρωνε ἐννέα ὥρες τῆς ἡμέρας στὶς Ἀκολουθίες· στὶς δὲ Ἑορτὲς μὲ ἀγρυπνίες, μέχρι δέκα ἢ δώδεκα ὥρες. **Σ**τὶς Ἀκολουθίες, οἱ Ἀδελφοὶ ἔπρεπε νὰ εἶναι ὄρθιοι καὶ νὰ μὴ κοιτάζουσι γύρω τους· τίς μετάνοιες ἔκαναν ὅλοι μαζί, σύμφωνα μὲ τὸ Τυπικόν.

Ἡ ἀνάγνωσις ἔπρεπε νὰ εἶναι καθαρὴ, κατανοητὴ καὶ χωρὶς βιασύνη, ὥστε νὰ καταλαβαίνουσι οἱ περισσότεροι ἀπλοὶ Ἀδελφοί. **Ὁ** π. Θεόδωρος εἶπε: «**Ὁ** Ἀπόστολος λέγει, ὅτι ἂν ἐὰν ἡ σάλπιγγα βγάλῃ ἤχο χωρὶς νόημα, ποιὸς θὰ ἐτοιμασθῇ γιὰ μάχη; (Α΄ Κορ. ιδ΄ 8). **Κ**αὶ ἐμεῖς μὲ τὴν βιαστικὴ ἀνάγνωσι μόνον τὸν ἀέρα τοῦ Ναοῦ γεμίζουμε, τὴν δύναμι δὲ τοῦ ἐσωτερικοῦ νοήματος δὲν καταλαβαίνουμε. **Οἱ** ψυχές μας θὰ μείνουσι πενιασμένες, χωρὶς πνευματικὴ τροφή. **Σ**τὴν ἀνάγνωσι τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, ἡ ἐσωτερικὴ δύναμις καὶ τὸ πνεῦμα ὑπηρετοῦν τὴν σωτηρίαν μας, ἀλλὰ μόνον ὅταν ἐμεῖς τὰ καταλαβαίνουμε».

Τροφὴ λάμβαναν μόνον στὴ κοινὴ Τράπεζα· στὰ κελλιά ἐπετρέπετο μόνον κβὰς (ἓνα ποτὸ ἀπὸ μαῦρο ψωμί), ὄχι τσαΐ ἢ σαμβόρι –κάτι ἐξαιρετικὰ αὐστηρὸ γιὰ ἓνα ρωσικὸ μοναστήρι. **Τ**ὸ φαγητὸ ἦταν τὸ πλέον ἀπλό· πίττες καὶ ἄσπρο ψωμί ὑπῆρχαν μόνον ὅταν κάποιος λαϊκὸς τὰ προσέφερε σὲ μία μεγάλη Ἑορτῆ. **Ὁ** π. Θεόδωρος ἔτρωγε ὅ,τι παρέθεταν στὴν κοινὴ Τράπεζα· δὲν ἔκανε ἐιδικὰς νηστείες.

Στὰ κοινὰ διακονήματα ἐπήγαιναν ὅλοι, καὶ πρῶτος ὁ π. Θεόδωρος. **Ἄ**ν ὑπῆρχαν φῶτα ἢ κεριά· ἀναβαν ξυλάκια γιὰ τὴν ἀνάγνωσι στὸν Ναόν. **Τ**ὰ παράθυρα κάλυπταν μὲ ὑφάσματα. **Τ**ὰ ἐνδύματα τῶν Ἀδελφῶν ἦσαν

πτωχά, παλαιά και μπαλωμένα. Ὑπῆρχε ἓνα ἀπλό, ἀλλὰ καλό, ἔνδυμα γιὰ τὸν Ἀδελφό, ὁ ὁποῖος πήγαινε ἔξω γιὰ τὰ ψώνια. Τὰ πόδια τους ἐτύλιγαν μὲ λουριδὲς ἀπὸ ἴνες καννάβεως.

Ἔνας πρῶην Ἀξιωματικὸς τῆς Φρουρᾶς, μόλις τοῦ δόθηκε ἓνα τέτοιο ἔνδυμα, ἤλθε στὸν Γέροντα νὰ διαμαρτυρηθῆ: «**Β**λέπετε πῶς εἶναι ἐπάνω μου...». Ὁ π. Θεόδωρος ἄρχισε: «**Δ**ιατὶ ἤλθες στὸ Μοναστήρι; **Δ**ὲν ἔχεις μυαλὸ καθόλου; **Μ**ὲ τί ἀποσχολεῖσαι; **Χ**άνεις τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ· ἀπασχολεῖσαι μὲ κουρέλια. **Π**ρέπει νὰ μεριμνᾶς γιὰ τὴν κάθαρσι τῆς ψυχῆς, νὰ μὴν δεσμεύεσαι μὲ πρόσκαιρα πράγματα». Ὁ ἀρχάριος Ἀδελφὸς ταπεινώθηκε, πῆρε τὸ μάθημα καὶ ἀργότερα ἔγινε Ἡγούμενος μεγάλης, γνωστῆς καὶ πνευματικῆς Μονῆς.

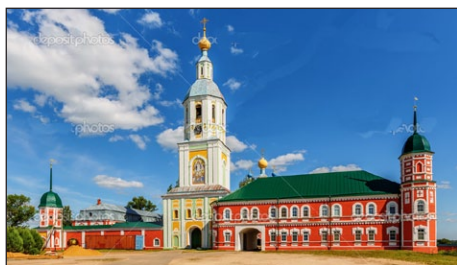
* * *

Κάποτε, στὴν Μόσχα, ἓνας εὐλαβὴς πιστὸς προσεκάλεσε τὸν π. Θεόδωρο σὲ τραπέζι μαζί μὲ τοὺς Ἡγούμενους ἄλλων Μονῶν τῆς πόλεως. Οἱ Ἡγούμενοι ἀνοῖξαν τὸ θέμα τοῦ ἐνδύματος τοῦ Μοναχοῦ καὶ ἔλεγαν, ὅτι κατὰ τὸ ἔθιμο τῆς κοινωνίας, οἱ Προϊστάμενοι δὲν ἔπρεπε νὰ φοροῦν ἀπλὰ ἢ φτηνὰ ἐνδύματα. **Ἐ**ζήτησαν καὶ τὴν γνώμη τοῦ π. Θεοδώρου.

Ὁ ἀσκητὴς ἐρημίτης τοὺς ἀπήντησε: «**Ἴ**σως θὰ εἶχατε κάποιο δίκαιο, Πατέρες, ἂν οἱ ὑποσχέσεις τὶς ὁποῖες ἐδώσατε ἐνώπιον τοῦ Ἁγίου Εὐαγγελίου ἦταν διαφορετικὲς. **Ἀ**λλά, οἱ ὑποσχέσεις εἶναι οἱ ἴδιες γιὰ ὅλους, καὶ διὰ τοῦτο χρειάζεται κάποια διευκρίνησις. **Ν**ὰ μὴν τὶς ἐρμηνεύσωμε σύμφωνα μὲ τὰ πάθη μας, διότι, ἐν καιρῷ, αὐτὸ θὰ γίνῃ εἰς κατάκρισίν μας. **Εἶ**ναι ἀνρεπὲς γιὰ τοὺς Κληρικοὺς νὰ ἔχουν τὰ πλούσια φορέματα τῶν ὑπηρετῶν κοσμικῶν ἀρχόντων μὲ περοῦκες, καὶ πολυδάπανα ἀμάξια, ὡς σημεῖο πολυτελείας. Ὁ Μοναχὸς δὲν εἶναι κοσμικὸς ἀρχοντας, ἀλλὰ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ἔχει πεθάνει γιὰ τὸν κόσμον, ἀκόμη καὶ ἂν εἶναι Ἡγούμενος».

Οἱ μαθηταὶ τοῦ π. Θεοδώρου ἐξέπλητταν τοὺς Μοναχοὺς τῆς Μόσχας μὲ τὴν μοναχικὴ συμπεριφορὰ καὶ συνέπειά τους. Ἔνας, ὁ ὁποῖος εἶχε συνοδεύσει τὸν π. Θεόδωρο στὴν Μόσχα, ἐστάλη γιὰ κάποιο λόγο σὲ κοντινὴ κωμόπολι· καθ' ὁδὸν λειτουργήθηκε σὲ ἓνα γυναικεῖο Μοναστήρι. Μετὰ τὴν θεία Λειτουργία, ἡ Ἡγουμένη προσεκάλεσε τὸν Μοναχὸ νὰ πῆ τσαΐ· ὁ Μοναχὸς ἀπήντησε: «**Ὁ** π. Θεόδωρος εἶναι τώρα στὴν Μόσχα, καὶ δὲν τολμῶ νὰ καθίσω μὲ Σᾶς χωρὶς τὴν εὐλογία του». Ἐμπροσθέν του, ἡ Ἡγουμένη φώναξε: «**Ν**ά! Ὑπακοή!», καὶ μετὰ τὴν ἀποχώρησί του, εἶπε στὶς Ἀδελφές: «**Ἀ**κούσατε, Ἀδελφές; **Ἔ**τσι εἶναι οἱ πραγματικοὶ Μοναχοί».

Ἔνας πλούσιος λαϊκὸς κάποτε τὸν ἐρώτησε: «**Γ**ιατὶ ὁ ἄνθρωπος ποὺ ζῆ στὸν κόσμον δὲν πρέπει νὰ ἀπολαμβάνῃ ὅλα τὰ ἀγαθὰ τοῦ κόσμου τούτου; **Γ**ιατὶ τότε ὁ Θεὸς ἔκανε τόσα πολλὰ εὐχάριστα πράγματα; **Γ**ια-

Ἡ εἰσοδος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Συναξάρ, σύγχρονος φωτογραφία.

τί μᾶς ἔδωσε ἀλληλο-συγκρουόμενες ἐντολές: νὰ χρησιμοποιοῦμε μὲν τὰ ἀγαθὰ τοῦ κόσμου, ἀλλὰ καὶ νὰ νηστεύωμεν καὶ νὰ κάνωμε ἐγκράτεια;».

Ὁ π. Θεόδωρος ἀπήντησε: «Πῶς ἐμεῖς θὰ κρίνωμεν τὰ μυστήρια τοῦ Θεοῦ!; Ἡ δική μας δουλειὰ εἶναι νὰ ὑποταχθοῦμε ἀδιακρίτως

στὴν Ἀλήθεια. Σᾶς ὑπενθυμίζω, ὅτι καὶ στὸν Παράδεισο ὑπῆρχε ἡ ἐντολὴ τῆς ἐγκράτειας ἀπὸ τὸν καρπὸ τοῦ δένδρου τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρόν. Βλέπετε, ἡ νηστεία συνδέεται μὲ τὴν ἀνθρώπινη φύσι. Ἄν, προβλέπων τὴν ἀνάγκη τῆς νηστείας, ὁ Θεὸς δὲν ἔπλαττε τόσο πολλὰ ἀγαθὰ, τότε ἡ νηστεία θὰ ἦταν ἀκούσια. Πρέπει νὰ καταλάβωμε, ὅτι ἡ ἀφθονία τῶν ἀγαθῶν τῆς γῆς δὲν εἶναι γιὰ νὰ τὰ ἀπολαύσωμε, ἀλλὰ γιὰ νὰ τελειοποιήσωμε τὴν νηστεία. Ὁ Θεὸς δὲν ζητᾷ ἀπὸ μᾶς ἀκούσια νηστεία. Θέλει ἐμεῖς, παρ' ὅλα τὰ ἀφθονα ἀγαθὰ, ὄχι μόνο νὰ κάνωμε ἐγκράτεια, ἀλλὰ καὶ νὰ νηστεύωμε, ἀπὸ ἀγάπη πρὸς τὸν Θεόν, σύμφωνα μὲ τοὺς Κανόνες τῆς Ἐκκλησίας. Τὴν ἀφθονία τῶν ἀγαθῶν τῆς γῆς ὁ Θεὸς ἔστειλε πρὸς παρηγορίαν τῶν ἀσθενῶν, τῶν ἀρρώστων, τῶν ὑπέργηρων καὶ τῶν βρεφῶν».

* * *

Ὁ π. Θεόδωρος εἶχε ἀποκτήσει πολλές ἀρετές· δὲν εἶχε ἀξιωθῆ ὁμως ἀκόμη νὰ ὑποβληθῆ σὲ ἄδικη τιμωρία. Ὁ Κύριος τοῦ χάρισε καὶ τὸ δῶρο αὐτό. Ὁ στρατιωτικὸς Διοικητὴς τῆς περιοχῆς ἐζήτησε νὰ γίνῃ πνευματικὸ τέκνο τοῦ π. Θεοδώρου. Ὁ Ὅσιος τοῦ ἐξήγησε, ὅτι πρέπει νὰ ὑποταχθῆ σὲ ὅλα, χάριν πνευματικῆς ὠφελείας. Ὁ Διοικητὴς συμφώνησε καὶ ἔκανε ὑπακοὴ τρία χρόνια.

Ἐπειτα, ἄρχισε νὰ ἀμελῆ· δὲν τηροῦσε τὶς νηστείες, ἐσφράγισε τὶς σόμπετες τῶν πολιτῶν τὸ καλοκαίρι καὶ ζητοῦσε ἀπὸ τὸν καθένα ἓνα ρούβλι γιὰ τὴν ἄδεια νὰ τὶς χρησιμοποιοῦν· γιὰ νὰ κερδίσῃ χρήματα ἔκανε καὶ ἄλλες ἀδικίες. Ὁ π. Θεόδωρος ἐπιτίμησε τὸ πνευματικὸ τέκνο του, ἀλλ' αὐτὸς δὲν ἔδωσε σημασία.

Κατὰ τὸν καιρὸ τοῦ θερισμοῦ, ὁ Διοικητὴς ἀνάγκασε τοὺς ἀγρότες νὰ τοῦ κτίσουν κανούργιο σπίτι. Οἱ ἀγρότες προσέφυγαν στὸν π. Θεόδωρο καὶ ζήτησαν νὰ μεσολάβῃ, ὥστε πρῶτα νὰ τελειώσουν τὸν θερισμό, καὶ ἔπειτα νὰ κτίσουν τὸ σπίτι. Ὁ π. Θεόδωρος συνάντησε τὸν Διοικητὴ στὸ γραφεῖο του. Μὲ ὕφος ἀφεντικοῦ, ὁ Διοικητὴς τὸν ἐρώτησε τί θέλει. Ὁ Ὅσιος τὸν ἐπέπληξε αὐστηρὰ γιὰ τὶς ἀδικίες του. Ὁ Διοικητὴς, ὡς ἀποτέλεσμα, ἔστειλε κατηγορία στὶς Ἀρχές, ὅτι ὁ π.

Ἡ Ἱερὰ Μονὴ τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος, Σολόφσκυ.

Θεόδωρος δημοσίως τὸν ἀπεκάλεσε ἄρπαγα. **Ἡ** ὑπόθεσις ἔφθασε στὴν Πετρούπολι, στὴν Γερουσία καὶ στὴν Ἱερὰ Σύνοδο. **Ἦλθε** διαταγὴ νὰ κλείσουν τὸν ταραχοποιὸ π. Θεόδωρο στὸ Σολόφσκυ.

Τότε, στὶς Ἀδελφές τῆς Μονῆς τοῦ Ὁσίου Ἀλεξίου, ὁ Ὅσιος ἔγραψε τὰ ἐξῆς: **«Τώρα** θὰ ἀπουσιάσω· ἐσεῖς δὲ νὰ μὴν στενοχωρηθῆτε, διότι τίποτε δὲν συμβαίνει χωρὶς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. **Νὰ** μὴ θλίβεσθε, ἀλλὰ νὰ χαίρεσθε, διότι μὲ τὴν θλίψι αὐτὴ μᾶς ὀδηγεῖ ἡ ἀγαθότης τοῦ Θεοῦ· ἰδιαιτέρως δέ, διότι εἶναι ἐντελῶς ἄδικο. **Ἐμεῖς** ἐπιτιμήσαμε φοβερὲς ἀνομίες καὶ ἀδικίες, σύμφωνα μὲ τὸ καθῆκον μας, καὶ εἴμεθα ἔτοιμοι νὰ ὑποφέρωμε, ἀκόμη καὶ νὰ πεθάνωμε».

Ἦλθε στὸ Σαναξάρ ὁ ὑπάλληλος νὰ καταγράψῃ τὴν περιουσία τοῦ Ἡγουμένου καὶ νὰ τὴν συσκευάσῃ στὰ κιβώτια γιὰ μεταφορά. **Ὅλη** ἡ περιουσία τοῦ Ὁσίου ἦταν μία κουβέρτα, ἓνα μικρὸ μαξιλάρι, ἓνα πανωφόρι, ὁ μανδύας καὶ τὸ ράσον του. **Μὲ** τὴν «περιουσία» αὐτὴ, ὠδήγησαν τὸν π. Θεόδωρον στὸ Σολόφσκυ.

* * *

Μετὰ τὴν ἐξορία τοῦ Γέροντος τὸ ἔτος 1774, πολλοὶ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἔφυγαν ἀπὸ τὸ Σαναξάρ σὲ ἄλλα Μοναστήρια. **Μεταξὺ** αὐτῶν ἦταν ὁ νέος Δόκιμος Μοναχὸς Θεόδωρος, ὁ ὁποῖος μετέβη στὴν Μονὴ Εἰσοδίων Ὀστρόβσκυ, ὅπου ὁ Ἡγούμενος καὶ πνευματικὸς ὀδηγὸς ἦταν ὁ π. Κλεόπας, συνασκητὴς τοῦ Ὁσίου Παΐσιου Βελιτσκόφσκυ ἀπὸ τὸ Ἅγιον Ὄρος τοῦ Ἄθω. **Μετὰ** ἀπὸ τρία χρόνια, ὁ Θεόδωρος μετέβη στὴν Μολδαβία καὶ Οὐγγροβλαχία. **Ἐκεῖ** ἐκάρη Μοναχός, μὲ τὸ ὄνομα Θεοφάνης, ἀπὸ ἄλλον συνασκητὴ τοῦ Ὁσίου Παΐσιου, τὸν π. Θεοδόσιο, Ἡγούμενο τῆς Μονῆς Τισμάνας. **Οἱ** δυσκολίες ἀπὸ τὴν Τουρκοκρατία ἀνάγκασαν τὸν π. Θεοδόσιο καὶ τὴν Ἀδελφότητα τῆς Τισμάνας νὰ μετακομίσουν στὴν Ρωσία τὸ 1779.

Ὁ Μητροπολίτης Πετρούπολεως Γαβριὴλ κατέβαλλε τότε μεγάλες προσπάθειες γιὰ τὴν ἀναγέννησι τοῦ Μοναχισμοῦ. **Ὁ** π. Θεοφάνης προσεῖλκυσε τὴν προσοχὴ καὶ ἐμπιστοσύνη του. **Τὸ** 1782, μετεφέρθη στὴν

Λαύρα τοῦ Νέβσκυ τῆς Πετροπούλεως καὶ ἔγινε δραστήριος συνεργάτης τοῦ φιλομονάχου καὶ ἀσκητοῦ Μητροπολίτου, ἰδιαίτερος στὴν εὕρεσι καταλλήλων καὶ πνευματικῶς ὠρίμων Ἡγουμένων γιὰ τὰ Μοναστήρια, ἐκ τῶν ὁποίων ἦταν ὁ ἀσκητὴς τοῦ Σάρωφ Ὁσίος Ναζάριος, ὁ ὁποῖος διωρίσθηκε Ἡγούμενος τοῦ Βαλαάμ, καὶ οἱ μαθητὲς τοῦ ἐξορίστου π. Θεοδώρου, πρώην Ἀξιωματικοὶ τῆς Φρουρᾶς, Ἀρχιμανδρίται Ἰγνάτιος καὶ Μακάριος.

Τὸ 1793, ἀνέθεσαν στὸν Ἀρχιμανδρίτη Θεοφάνη τὴν Ἱερὰν Μονὴν Κύριλλο-Νοβοξέρσκυ. **Ἡ** περίφημη αὐτὴ Μονὴ ἦταν σὲ ἀξιοθρήνητη κατάστασι: στὴν Ἀδελφότητα ὑπῆρχαν δέκα ἄτομα, ἐκ τῶν ὁποίων δύο ἦσαν Μοναχοί· τὶς Ἀκολουθίες τελοῦσε μισθωμένος ἔγγαμος Ἱερέας· τὰ κτήρια ἦσαν ἔτοιμα νὰ καταπέσουν· σὲ ὅλα, στέρησις καὶ πτωχεία. **Κατὰ** τὰ 35 ἔτη τῆς ἡγουμενίας τοῦ π. Θεοφάνους, ἡ Μονὴ μεταμορφώθηκε σὲ παραδειγματικὸ Κοινόβιο καὶ πνευματικὸ κέντρο.

Πρέπει νὰ ἀναφερθῆ ἐπίσης, ἡ Ἡγουμένη Μαρία τῆς Γυναικείας Μονῆς τοῦ Ὁσίου Ἀλεξίου στὴν πόλι Ἀρζαμάς. **Ἡ** Γερόντισσα Μαρία ἦταν θρέμμα τῆς γνωστῆς ἀριστοκρατικῆς οἰκογενείας τῆς Προτάσωφ. **Σ**ὲ νεαρὰ ἡλικία ἐκάρη Μοναχὴ, ἀλλὰ ἀναζητοῦσε πνευματικὸ ὁδηγὸ καὶ αὐστηρότερο ἀσκητικὸ βίω. **Ἀπὸ** δύο μαθητὲς τοῦ π. Θεοδώρου, οἱ ὁποῖοι ταξίδευαν γιὰ νὰ τὸν ἐπισκεφθοῦν στὸ Σολόφσκυ, ἔμαθε γιὰ τὰ χαρίσματά του. **Λίγο** ἀργότερα, τὸν ἐγνώρισε ἡ ἴδια προσωπικὰ καὶ μὲ τὴν εὐλογία του ἔγινε δεκτὴ στὴ Μονὴ τοῦ Ὁσίου Ἀλεξίου.

Στὴν Μονὴ κοινοβίαζαν 150 Ἀδελφές, πιστὲς μαθήτριες τοῦ Ὁσίου, καὶ τὴν συντηροῦσαν μὲ τὰ ἐργόχειρα καὶ τοὺς κοινούς κόπους αὐτῶν. **Ἡ** Ἡγουμένη τῆς Μονῆς τότε, λόγῳ γήρατος, δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ κυβερνήσῃ τὴν Μονή. **Πρὸς** ἐκπληξί τῆς Ἀδελφότητος, ὁ π. Θεόδωρος ἔβαλε τὴν 25ετῆ Μαρία, παρὰ τὴν θέλησί της, στὴν θέσι τῆς Γεροντίσσης. **Μ**ὲ τὴν ὑπομονὴ καὶ πραότητά της, ἡ Ἡγουμένη Μαρία ἐκέρδισε τὴν ἀγάπη καὶ τὸν σεβασμὸ ὅλων τῶν Ἀδελφῶν καὶ ἔγινε γνωστὴ ὡς χαριτωμένη πνευματικὴ Μητέρα.

Μὲ τὸν τρόπο αὐτό, οἱ μαθητὲς τοῦ Ὁσίου Θεοδώρου συνέβαλαν σημαντικὰ στὴν πνευματικὴ ἄνθησι τοῦ Μοναχισμοῦ καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας στὴν Ρωσία κατὰ τὸν ΙΘ' αἰῶνα.

* * *

Στὸ Σολόφσκυ, στὸν μακρυνὸ βορρᾶ, ὁ π. Θεόδωρος ὑπέφερε ἑννέα χρόνια, ἰδιαίτερος ἀπὸ τὸ βαρὺ κλίμα· τὸ κελλί του θερμαινόταν μόνον ἐλάχιστα. **Τελικά**, ὁ μαθητὴς του, ὁ Ἀρχιμανδρίτης Θεοφάνης, διὰ μέσου τοῦ Μητροπολίτου Πετροπούλεως Γαβριήλ, ὑπέβαλε τὴν ὑπόθεσι στὴν Αὐτοκράτειρα καὶ ἀκολούθησε ἡ διαταγὴ νὰ ἐπιστρέψῃ ὁ Γέροντας στὸ Σαναζάρ.

Κατὰ τὴν ἐπιστροφή του, ἔμεινε μία ἑβδομάδα στὸ μετόχιο τοῦ Σαναζάρ στὴν Ἀρζαμάς, ὅπου ἐδίδαξε καὶ τὶς Ἀδελφές τῆς Μονῆς τοῦ Ὁσίου Ἀλεξίου καὶ τὸ πλῆθος πιστῶν λαϊκῶν, οἱ ὅποιοι συνέτρεχαν νὰ ἰδοῦν τὸν Ὁσιο. **Ἐπειτα**, ἔγινε συγκινητικὴ ὑποδοχὴ τοῦ Γέροντος στὸ Σαναζάρ. **Πᾶσα** ἡ Ἀδελφότης ἦλθε νὰ τὸν προὔπαντήσῃ μακριὰ ἀπὸ τὴν Μονή.

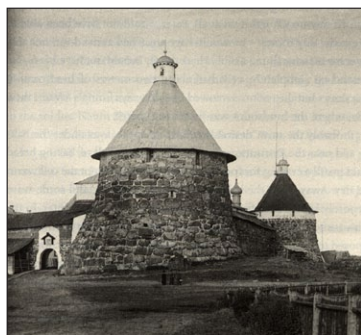
Ἀλλὰ καὶ τότε, οἱ θλίψεις δὲν ἔλλειψαν γιὰ τὸν π. Θεόδωρο. **Ὁ** Ἠγουόμενος, ἕνας πρῶην μαθητῆς του, διαμαρτυρήθηκε στὸν Ἐπίσκοπο, ὅτι ὁ Γέροντας δημιουργεῖ ἀταξίες στὴν Μονή, καὶ ὅτι οἱ Ἀδελφοὶ συνεχῶς στρυμώχονται ἄτακτα γύρω του. **Οἱ** ἀρχεὲς ἀπηγόρευσαν κάθε συνάντησι Μοναχῶν καὶ λαϊκῶν μὲ τὸν Γέροντα, ὡς καὶ τὴν ἐπίσκεψί του στὴν Μονὴ τοῦ Ὁσίου Ἀλεξίου, καὶ ὁ Ὁσιος ἔμεινε σχεδὸν ἐγκλειστος πέντε χρόνια, μέχρι τὴν κοίμησι τοῦ Ἠγουμένου.

Μόνον τότε, ὁ π. Θεόδωρος τελικὰ ἔλαβε ἄδεια νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν Μονὴ τοῦ Ὁσίου Ἀλεξίου. **Ὁ** Ὁσιος ἐξήγησε στὶς Ἀδελφές τὸν Ψαλμὸ ρλς' (136):

«Ὅταν ὁ λαὸς τοῦ Ἰσραὴλ ἔχασε τὴν Ἱερουσαλήμ, τὴν πατρίδα του, καὶ δὲν εὑρίσκε καμμία παρηγορία ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίας, ὡς ὀδοιπόροι καὶ ξένοι, ἐπὶ τῶν ποταμῶν Βαβυλῶνος ἐκάθισαν καὶ ἔκλαυσαν. **Ὁ** κλαυθμὸς αὐτὸς ἦταν τύπος τῆς καταστάσεως ὄλων τῶν ἐν συμφοραῖς καὶ θλίψεσι ἐπὶ τῆς γῆς... **Πρέπει** νὰ ἐνθυμηθῶμε, ὅτι στὴν ὀδυνηρὴ ζωὴ αὐτὴ εἴμεθα ξένοι, πάντοτε διωκόμενοι καὶ ταλαιπωρούμενοι ἀπὸ τὶς ἐπιθέσεις τῶν ἐχθρῶν μας, καὶ ὅτι θὰ εὑρούμε παραμυθία μόνο μὲ τὴν ἀνάμνησι τῆς ἄνω Σιών»... **Οἱ** Ἀδελφές κατάλαβαν, ὅτι τὶς ἀποχαίρετοῦσε ὁ Γέροντας καὶ ἔκλαυσαν.

Σὲ μία ἑβδομάδα, ἔφθασε τὸ τέλος τῆς παροικίας τοῦ Ὁσίου ἐπὶ τῆς γῆς. **Τὶς** τελευταῖες ἡμέρες, θρηνοῦσε συνεχῶς καὶ ἐπανελάμβανε: **«Πολύ, πολὺ** ἡμάρτησα ἐκ νεότητός μου». **Τὴν** 19ην Φεβρουαρίου 1791, ὁ Ἱερομόναχος Θεόδωρος ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ, μετὰ ἀπὸ 52 ἔτη στὴν ἄσκησι, 45 ἔτη ὡς Μοναχός, 73 ἔτη ἀπὸ τὴν γέννησί του. **Ἐνεταφιάσθη** ἐντὸς τοῦ Καθολικοῦ τῆς Μονῆς Σαναζάρ.

Τὴν 21ην Ἀπριλίου 1999, ἔγινε ἡ Ἀνακομιδὴ τοῦ τιμίου Λειψάνου τοῦ Ὁσίου, τὸ ὅποιο εὑρέθη ἄφθαρτον. **Ἡ** Μνήμη τοῦ Ὁσίου Θεοδώρου ἐορτάζεται τὴν 19η Φεβρουαρίου (Κοίμησις) καὶ 21η Ἀπριλίου (Ἀνακομιδὴ).

Οἱ πύργοι τῆς Μονῆς Σολόφσκυ, ὅπου ὑπῆρχαν οἱ φυλακές.

Στὴν Μονὴ τοῦ Σαναξάρ ἐτάφη καὶ ὁ ἀνεπιβίωτος τοῦ Ὁσίου Θεοδώρου, ὁ Ναύαρχος Θεόδωρος Οὐσακώβ, ὁ «Ἐλευθερωτὴς τῶν Ἰονίων Νήσων», ὁ ὁποῖος μετὰ τὴν παραίτησί του ἀπὸ τὸ Πολεμικὸ Ναυτικόν, διήνυσε τὶς ὑπόλοιπες ἡμέρες του στὴν προσευχὴ καὶ ἄσκησι πλησίον τῆς Μονῆς.

Ἐκοιμήθη τὴν 2αν Ὀκτωβρίου 1817, καὶ τιμᾶται ὡς Ἅγιος τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ Λειψανοθήκη τοῦ Ἁγίου Θεοδώρου, τοῦ Ναυάρχου.

Δι' εὐχῶν τοῦ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Θεοδώρου τοῦ ἐν Σαναξάρ,
Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν,
ἐλέησον καὶ σῶσον ἡμᾶς!
Ἀμήν!

Ἀπολυτίκιον.

Ἦχος δ'. Ταχὺ προκατάλαβε.

Μιμούμενος τὸν ζῆλον τοῦ Βαπτιστοῦ τοῦ Χριστοῦ,
βιαίως ἀφήρπασας τὴν Βασιλείαν Θεοῦ, Θεόδωρε Ὅσιε·
μνήμη ἢ τοῦ θανάτου, ἐραστὰ τῆς ἐρήμου,
ἦνοιξέ σοι τὰς πύλας τῆς ζωῆς τῆς ἀφθάρτου·
Διό Σε δυσωποῦμεν· Πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ,
σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Κύριες πηγές:

Е. Поселянинъ, *Русская Церковь и русскіе подвижники 18-го вѣка*, СПб, 1905.

Общеземельная Саровская Пустынь и достопамятныя иноки въ ней подвижавшіеся, изд. 4-ое, Москва, 1884.

Μητροπολίτου Ὁρωποῦ καὶ Φυλῆς Κυπριανοῦ (†), *Ἡ Ὁσία Ἐξένη, Ἡ Ρωσίδα ἢ διὰ Χριστὸν Σαλή*, ἐκδ. Δ', Ἱερὰ Μονὴ Κυπριανοῦ καὶ Ἰουστίνης, Φυλὴ Ἀττικῆς, 1993.